

Anti-pestprotocol

Inleiding

Met dit anti-pestprotocol willen alle betrokkenen bij de Fatimaschool laten zien dat alle kinderen zich in hun basisschoolperiode veilig mogen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. De directie en het team van de Fatimaschool vinden het belangrijk, dat er een veilig en prettig pedagogische klimaat gecreëerd wordt, waarin pesten niet getolereerd wordt.

Door dit anti-pestbeleid wordt duidelijk waar we met elkaar voor staan en wat we doen ter voorkoming en bestrijding van pesten binnen de school.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Dit protocol wordt onderschreven door leerkrachten, vertegenwoordigers van de ouders uit de medezeggenschapsraad, directie en bestuur.

Het anti-pestbeleid is verder gedeeltelijk gebaseerd op het Pest Preventie Programma van Dan Olweus (PRIMA pakket), dit programma pakt pestproblemen systematisch aan door op drie niveaus maatregelen te treffen, de school, de groep en het individu. Naast het Pest Preventie Programma van Dan Olweus is het anti-pestbeleid ook gebaseerd op het steunen en begeleiden van alle betrokken partijen, dit zijn: de gepeste, de pester, de middengroep, de school/leerkrachten en de ouders/verzorgers.

Met het opstellen en invoeren van het anti-pestbeleid verwacht de school, dat pesten doelmatig, effectief en duurzaam aangepakt zal worden, zodat de Fatimaschool met recht kan zeggen:

“Op onze school wordt pesten niet getolereerd!!!”

Rotterdam, mei 2011

1. Achtergrondinformatie bij het anti-pestbeleid

De achtergrondinformatie in dit beleid is opgenomen voor leerkrachten, zodat leerkrachten meer inzicht krijgen waar het bij pesten over gaat. Verder kunnen leerkrachten aan de hand van deze informatie beter inspelen op pestproblemen en vragen van ouders omtrent dit onderwerp.

De achtergrondinformatie bij het anti-pestbeleid, is verkregen uit de reader "Van pesten naar een wij gevoel." (Klungers, 2005)

De achtergrondinformatie gaat in op het volgende:

- verschil tussen plagen, ruzie maken en pesten
- vormen van pesten
- signalen m.b.t. pesten
- het ontstaan van pesten als groepsgebeuren
- rollen die bij pesten ontstaan

1.1 Verschil tussen plagen, ruzie maken en pesten

Plagen

Je kunt van plagen spreken, als beide partijen even sterk zijn, en er niet echt gesproken kan worden van een slachtoffer en een dader. Plagen zie je vaak bij mensen die elkaar wel mogen. Het kan een spel met woorden zijn of elkaar voor de gek houden. De plager heeft niet de intentie om de geplaagde te beschadigen. Tussen leerlingen, zeker in de bovenbouw, zie je hetzelfde patroon ontstaan. Dit versterkt zelfs de onderlinge band. De plager heeft warme gevoelens t.o.v. de geplaagde en dat is wederzijds.

Door zo nu en dan een beetje geplaagd te worden en terug te plagen zal de sociale weerbaarheid van een kind vergroot worden. Dit is goed voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.

Kinderen met een laag zelfbeeld (hoe je jezelf ziet), weinig zelfvertrouwen, of (ex-)slachtoffers van pesten kunnen vaak niet tegen plagen; zij pikken de signalen van warmte niet of onvoldoende op.

Ruzie

Ruzie maken wordt door leerlingen nog wel eens benoemd als pesten. Hoewel een ruzie geen pesten is, kan een niet goed opgeloste ruzie soms wel tot pesten leiden. Een ruzie is een conflict tussen mensen over een bepaalde zaak, bijvoorbeeld over spelregels bij tikkertje. Als een ruzie uitgesproken is, kunnen de voormalige ruziemakers vaak weer samen door één deur.

Bij pestgedrag gaat het niet om een zaak, maar om het beschadigen van een persoon.

Pesten

Bob van der Meer, psycholoog en onderwijskundige geeft in zijn boekje "Pesten op School" de volgende definitie over pesten:

"Pesten is (psychisch, fysiek of seksueel) systematisch geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die niet meer in staat is/zijn zichzelf te verdedigen."

Bij pesten is er een duidelijke slachtofferrol en een daderrol.

Pesten is zeer slecht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (negatief zelfbeeld, lage zelfwaardering, faalangst) van het slachtoffer. Het slachtoffer kan volledig getraumatiseerd worden.

Pesten is ook slecht voor de pester, want ook hij ontwikkelt een manier van omgaan met andere mensen, die ervoor zorgt, dat hij meer kans heeft om in de criminaliteit te komen.

Pesten is kindermishandeling tussen kinderen onderling. De pester voelt geen warmte voor zijn slachtoffer en heeft geen respect voor hem of haar.

1.2 Vormen van pesten

De vormen van pesten zijn talrijk. Vroeger gebeurde pesten alleen in de werkelijke wereld, tegenwoordig verplaatst het pesten zich ook steeds meer naar de digitale wereld; het digitaal pesten.

Vormen van pesten in de werkelijke wereld zijn:

- fysiek geweld als schoppen, slaan, spugen
- spullen afpakken en/of vernielen
- (in de groep) voor schut zetten
- bedreigen en/of chanteren
- alle inbreng van de gepeste als waardeloos bestempelen
- roddelen
- stalken
- schelden
- kleineren
- uitsluiten met spelen, bij partijtjes, met klassen rond gaan
- negeren
- soms zelfs aanzetten tot zelfdoding

Vormen van digitaal pesten zijn:

- schelden en anoniem bedreigen via e-mail, MSN of via Sms'jes
- virussen versturen naar de computer van de gepeste
- hacken van de computer
- vervelende foto's van de gepeste op een website plaatsen

Het anti-pestbeleid zal verder niet ingaan op maatregelen op het gebied van digitaal pesten. Hiervoor wordt verwezen naar de schoolbrochure: "Veilig onderwijs".

1.3 Signalen m.b.t. pesten

De volgende signalen kunnen duiden op pestgedrag binnen de groep:

- alleen staan in de pauze
- in de pauze steeds contact zoeken met de pleinwacht
- een spel is "toevallig" steeds net begonnen als het pestslachtoffer eraan komt, terwijl een ander kind even later nog wel mag meedoen
- als een kind bijna altijd met kleine kinderen speelt
- niet naar buiten willen
- zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als een pestslachtoffer een idee aandraagt of in de kring iets zegt
- als andere kinderen zich negatief uitlaten over het kind of zijn/haar familie zonder dat dit echt reëel is
- als men steeds alles van een bepaald kind stom vindt
- als andere kinderen negatiever reageren op een fout van het pestslachtoffer, dan bij andere kinderen
- als het kind, de ouder(s), en/of andere kinderen aangeven, dat er gepest wordt
- als het kind niet meer naar school wil, klaagt bijvoorbeeld regelmatig over hoofdpijn en buikpijn, terwijl deze pijnen in vakanties verdwijnen
- als het kind bepaalde kleren niet meer aan willen hebben naar school
- gauw prikkelbaar of boos zijn
- nachtmerries
- bedplassen
- nooit uitgenodigd worden op feestjes/partijtjes

1.4 Het ontstaan van pesten als groepsgebeuren

Het omgaan met elkaar in een groep is een normaal verschijnsel. Leuke dingen en zo nu en dan ruzies en conflicten horen daarbij. Een leerling traint op deze manier zijn sociale vaardigheden.

Leerlingen die in een nieuwe groep komen, zullen elkaar uitproberen om zo de hiërarchie vast te stellen. Wie is de leider, wie volgt, wie gaat zijn eigen gang, wie is waar goed in, wie is rustig, wie is driftig, wie is leuk, wie is vriendelijk. Nadat men weet, wat men aan elkaar heeft, ontstaat er een zeker evenwicht en rust in de groep, met soms wat strubbelingen.

Het gevaar van pesten, ontstaat vooral in de fase als leerlingen elkaar uitproberen. Verder is van belang wie wordt/worden de leider of leiders in de klas. In principe behoort de leerkracht de eerste leider in een groep te zijn, die structuur (veiligheid), affectie (je mag er zijn) en ruimte biedt. Daarnaast zal bij de leerlingen ook een leidersfiguur ontstaan.

Als dit kind een goed pakketje waarde en normen bij zich draagt, vriendelijk is, zelfvertrouwen heeft, en andere kinderen als maatjes ziet, ook al reageren die misschien anders dan de meeste klasgenoten, dan heeft pesten weinig kans om zich te ontwikkelen. Een gesprek na een pesterijtje, of een conflict over hoe je met elkaar omgaat, kan dan al voldoende zijn.

Pesten kan zich (helaas) goed ontwikkelen, als in de beginfase de strijd om de hiërarchie te lang duurt, soms weken, of maanden, of het hele schooljaar.

Dit kan o.a. gebeuren, als de leerkracht de rol van leider niet op zich wil of kan nemen, gecombineerd met een strijd om de macht tussen verschillende leerlingen, die ook leidersstypen zijn.

Er ontstaan dan meer leiders met volgelingen, die zich tegen elkaar gaan afzetten. Om de macht te handhaven, of te behouden worden er zondebokken uitgekozen, het pesten is dan snel een feit.

Pesten kan zich verder ook goed ontwikkelen, wanneer ruzies en conflicten niet goed worden uitgesproken en als leerkrachten in de klas geen evenwicht kunnen vinden tussen: structuur, affectie en ruimte.

1.5 Rollen die bij pesten ontstaan

Als pesten in een groep begint, zie je de volgende rollen ontstaan.

De gepeste

Kinderen die gepest worden lopen het gevaar slecht over zichzelf te gaan denken (ik ben niets waard) en het aanwezige zelfvertrouwen te gaan verliezen.

Hoe komt het nu, dat kinderen gepest worden?

Een aantal mogelijkheden op een rijtje:

- het kind kleedt zich anders dan de heersende cultuur
- het kind gedraagt/reageert anders dan de andere kinderen
- intellectueel verschilt het kind van de meeste klasgenoten
- het kind is nieuw op school
- het kind wordt gevoelsmatig niet geaccepteerd door de leerkracht
- het kind heeft een handicap
- het kind is in het verleden gepest
- de klas heeft een zondebok nodig om te kunnen functioneren (verkeerde groepscultuur!)
- een kind in die groep is pester en vindt een slachtoffer
- een combinatie van de bovengenoemde oorzaken

Volgens Henriëtte Mol, zij is orthopedagoog en gespecialiseerd in pesten, loopt een kind een verhoogd risico om gepest te worden indien het kind:

- een lage status in de groep heeft
- geen positief zelfbeeld van zichzelf heeft

- een lage frustratietolerantiegrens (= gauw boos) heeft
- moeilijk grenzen kan aangeven
- zich dingen snel persoonlijk aantrekt

De pester

Pesters hebben soms het idee, dat het probleem bij de gepeste leerling ligt.

Er zijn vier soorten pesters:

Het eerste type pester, is een pester die de macht wil hebben in de groep of zijn huidige positie (op de verkeerde) manier wil verdedigen. Deze pester kiest een slachtoffer uit om te laten zien dat hij/zij de baas is. Tevens straalt de pester uit, dat een ander dit lot ook kan treffen.

Het tweede type pester is bang om zelf gepest te gaan worden en gaat om dat te voorkomen zelf pesten. Onder ex-gepesten zie je soms, dat ze pester gaan worden op een nieuwe school, uit angst om opnieuw getreiterd te gaan worden.

Het derde type pester is de pester, die niet echt in de gaten heeft, hoe erg pesten is.

Het vierde type pester, is de pester, die zelf ook gepest wordt.

Dit type kind is dus dader en slachtoffer.

Sommige pesters kunnen zich moeilijk verplaatsen in gevoelens van andere mensen. Daarnaast kan een goede voorbeeldfunctie ontbreken. Als een kind voornamelijk geconfronteerd wordt met volwassenen, die met elkaar omgaan op vijandelijke basis, dan is de kans groot dat het kind deze manier van omgaan met mensen overneemt. Ook kan het zo zijn, dat de pester geen andere manieren dan pesten weet om de aandacht te krijgen. De pester is eigenlijk slachtoffer van zichzelf. Leerlingen hebben over het algemeen een hekel aan een pester, zeker als ze zijn manier van verdelen en heersen gaan doorzien. Een pester kan daardoor in een isolement komen. Vandaar dat het belangrijk is, om naast de gepeste ook de pester te helpen.

De meelopers

Kortweg gezegd, zijn er twee soorten meelopers. De ene meeloper doet met de pester mee, omdat hij bang is, dat wanneer hij niet meedoet, hij zelf gepest kan gaan worden.

Het andere type meeloper is de zogenaamde sensatiezoeker, die pesten wel spannend vindt.

De zwijgers(omstanders)

De omstanders weten, dat er gepest wordt, maar doen er niets aan. Dat kan zijn uit angst, of uit onverschilligheid.

De aspirant helpers

Aspirant helpers zijn de kinderen in de groep, die de gepeste eigenlijk wel willen helpen, maar niet precies weten hoe, of er wat huiverig voor zijn, uit angst ook gepest te gaan worden. Deze angst is trouwens niet geheel ten onrechte. Of een kind kan helpen, hangt namelijk sterk af van de plek, die de helper heeft in de groepshiërarchie. Als een helper populair is en zelf een stevige persoonlijkheid is, dan is het soms voldoende als de helper het pestgedrag niet accepteert en dit gedrag afwijst. Als de helper ook nog een goed contact weet te onderhouden met de pester, dan kan het pestgedrag zelfs stoppen, zonder daadwerkelijke interventie van de groepsleerkracht.

2 Algemene voorwaarden

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- De school moet proberen om pestproblemen te voorkomen, doordat de school nadrukkelijk op pestgedrag van de leerlingen let en zich er daadwerkelijk mee bemoeit.
- Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de middengroep), leerkrachten en de ouders/verzorgers.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten en ouders in samenwerking met elkaar dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, zal de school informatie verstrekken over het onderwerp aan de hand van de schoolbrochure: "Veilig onderwijs". Dit boekje ontvangen ouders zodra hun kind op onze school zit.
- Wanneer de aanpak van pestproblemen, ondanks alle inspanningen, niet het gewenste resultaat oplevert en pesten weer de kop opsteekt, zal de school altijd doorverwijzen naar deskundige hulp.
- De school verstaat onder pesten: psychische en/of fysieke mishandelingen van een leerling of een groep ten opzichte van één of meer klasgenoten, die niet meer in staat is/ zijn zichzelf te verdedigen.

Deze algemene voorwaarden zijn opgesteld aan de hand van de informatie, die verkregen zijn uit gesprekken met de directie en intern begeleider, de gesprekken met de leerkrachten, de resultaten van de afgenomen INK-enquête bij de ouders en bovenbouwleerlingen in maart 2011 en de brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om"?

3 Maatregelen op school, klas en individueel niveau

Het anti-pestbeleid hanteert een aantal maatregelen om pesten te voorkomen en te stoppen. Deze maatregelen worden opgesteld op drie niveaus, namelijk: de school, de groep en het individu. Door op al deze niveaus te werken, worden de pestproblemen systematisch aangepakt.

3.1 Maatregelen op schoolniveau

Op schoolniveau zullen de volgende maatregelen bijdragen aan het realiseren van een schoolklimaat waarin pesten niet getolereerd wordt.

Directie

- De directie van de school zorgt ervoor, dat er standaard informatie gegeven wordt over pesten. Dit gebeurt aan de hand van de schoolbrochure: "Veilig onderwijs". De schoolbrochure wordt door de directie meegegeven aan ouders die hun leerlingen komen inschrijven. Andere ouders kunnen de schoolbrochure ophalen bij de directie van de school. De schoolbrochure wordt door de school aangeboden, om het onderwerp pesten onder de aandacht te brengen bij ouders.
- De directe zorg ervoor dat het anti-pestbeleid goed wordt nageleefd.

Leerkrachten

- Alle leerkrachten binnen de school houden zich aan een gedragscode.
Deze gedragscode houdt het volgende in:
  - Alle leerkrachten zijn bedacht op de signalen die kunnen wijzen op pestgedrag (zie "achtergrondinformatie").
  - Pesten wordt nooit genegeerd: wie zwijgt stemt toe!

- Gevallen van structureel pesten worden gemeld in de bouw- of de teamvergadering en worden met elkaar besproken.
- Alle leerkrachten zorgen ervoor, dat ouders op de hoogte gebracht worden van het anti-pestprotocol op de informatieavond aan het begin van het schooljaar. De gedragsregels gaan uit van het hebben van respect en kunnen goed gekoppeld worden aan het onderwerp pesten. Door ouders op de hoogte te brengen van de gedragsregels, wordt het voor ouders duidelijk wat wel en niet getolereerd wordt binnen de school.

Hanteren van een effectieve methode

Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden is de 'STOPmethode'. Binnen de school wordt deze methode in alle groepen gebruikt.

De STOPmethode houdt het volgende:

Als je wilt dat een ander stopt met "iets" dat jij niet wilt, dan zeg je: 'STOP' en legt uit waarom je wilt dat de ander stopt.

De ander moet direct stoppen! Dit houdt in tot hier en niet verder. Het is dan ook overduidelijk wanneer iemand in overtreding is, dus door een stop heen gaat. Dit moet direct gemeld worden bij de leerkracht. De leerkracht roept de betrokkenen leerlingen bij zich en laat de leerlingen samen een win-win oplossing zoeken voor het conflict. Er wordt bewust niet naar de oorzaak gevraagd om een welles-nietes situatie te voorkomen. Als de leerlingen er niet samen uitkomen, maakt de leerkracht een afspraak om er op een later tijdstip, samen met de betrokkenen, op terug te komen.

Hanteren van een stappenplan om pestgedrag te melden

De school zal een duidelijk stappenplan hanteren om pestgedrag binnen de school te melden, zodat pestproblemen serieus genomen worden.

Het stappenplan werkt als volgt:

1. Als ouders merken of vermoeden, dat er gepest wordt of dat nu hun eigen kind is of een ander kind, meldt de ouder dit aan de leerkracht of directie van de school.
2. De leerkracht kijkt na zo'n melding extra naar de leerlingen en wat er in de groep gebeurt.
3. Als de leerkracht merkt, dat er inderdaad sprake is van pestgedrag, wordt er door de leerkracht een begeleidend gesprek gevoerd met zowel de pester als de gepeste (zie vier sporenbeleid en individueel niveau) en worden beiden ouders op de hoogte gebracht van het gesprek.
4. Als na 2 weken het pesten nog niet gestopt is, worden beide ouders/verzorgers op school uitgenodigd voor een gesprek met de leerkracht (zie vier sporenbeleid en gesprekken voeren met ouders)
5. Tijdens dat gesprek worden er afspraken gemaakt wat er aan het pestgedrag gedaan wordt en er wordt ter plekke een vervolgspraak gemaakt binnen een tijdsspanne van 2 weken.
6. De volgende dag worden de pester en het gepeste kind van de afspraken op de hoogte gesteld.
7. Bij de vervolgspraak wordt gekeken of de afspraken zijn nagekomen en of het succes heeft gehad. Bij succes wordt het afgesloten en bij geen succes worden nieuwe afspraken gemaakt.
8. Mocht het pesten niet stoppen, dan zal de school altijd doorverwijzen naar deskundige hulp. (zie viersporen beleid)

Hanteren van steun en begeleiding voor alle betrokken partijen

- De school zal bij het bestrijden van pesten steun en begeleiding bieden aan alle betrokken partijen. De school zal dit doen aan de hand van de vier sporenbeleid. Het vier sporenbeleid werkt als volgt:

- Steun en begeleiding bieden aan de gepeste leerling door:
  - medeleven te tonen, te luisteren en te vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
  - nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten
  - huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je ook op een andere manier kunt reageren (zie individueel niveau bij alternatieve gedragswijzen)
  - zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen
  - het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest
  - nagaan welke oplossing het kind zelf wil
  - sterke kanten van de leerling benadrukken
  - belonen als de leerling zich anders/beter opstelt
  - het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.
  - in overleg met de Intern Begeleider deskundige hulp inschakelen; sociale vaardigheidstrainingen/weerbaarheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, schoolbegeleidingsdienst.

- Steun en begeleiding bieden aan de pester door:
  - praten; zoeken naar de reden van het pesten
  - laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste
  - excuses aan laten bieden
  - in laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
  - straffen als het kind wel pest, belonen als het kind zich aan de regels houdt
  - kind leren niet meteen kwaad te reageren, maar leren te beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren
  - in overleg met de Intern Begeleider deskundige hulp inschakelen; sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, schoolbegeleidingsdienst

- Steun en begeleiding bieden aan de middengroep door:
  - de kinderen middels gesprekken bewust maken van de invloed die ze (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag
  - de kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen
  - de kinderen stimuleren om voor een ander op te komen
  - de sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken
  - samen spelen en samen werken met het gepeste kind stimuleren door bijvoorbeeld voor de pauze een buitenspeelplan te maken (wie speelt met wie, wat en waar)
  - kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep
  - herhalen van de 11 gedragsregels
  - benadrukken dat kinderen verschillend mogen zijn

- Steun en begeleiding bieden aan ouders door:
  - ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus te nemen
  - contact tussen ouders en school, door met elkaar te overleggen hoe de pestproblemen aangepakt worden (inleven in het kind)
  - zonodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp/ondersteuning

3.2 Maatregelen op klassenniveau

De maatregelen op klassenniveau zijn alleen gericht op de groepen (5) 6 t/m 8, omdat in deze groepen het pesten begint of al ontwikkeld is.

De school is zich er verder van bewust, dat in de groepen 1 t/m 4, de basis voor later pestgedrag gelegd kan worden. De school zal in deze groepen dan ook alert zijn op gedrag wat later tot pestgedrag kan uitgroeien.

Een maatregel op klassenniveau is het geven van lessen over pesten.

Het doel van de lessen is dat leerlingen leren over pesten. Leerlingen leren de ernst in te zien van pesten, leren zich meer bewust te worden van welke rollen er te onderscheiden zijn bij pesten en welk rol ze zelf spelen. Daarnaast leren de leerlingen, dat ze invloed uit kunnen oefenen om pesten te stoppen of tegen te gaan en op welke manier ze dit kunnen doen. We maken gebruik van de SOVA methode Leefstijl. Naast deze methode, wordt er in de groepen ook gewerkt met het versterken van gewenst gedrag door het leren geven van complimenten. Voorbeelden hiervan zijn; de zonnetjes van de week in groep 3 en de Speedy in groep 6.

In lessen wordt er op de volgende manier gewerkt om pesten uiteindelijk te voorkomen of te stoppen:

- In les 1 krijgen leerlingen aandacht voor het fenomeen pesten.
- In les 2 wordt het inzicht van leerlingen over pesten vergroot.
- In les 3 nemen de leerlingen een houding aan tegen pesten.
- Les 4 gaat vervolgens in op mogelijkheden van de leerlingen om pesten te stoppen.
- In les 5 worden vaardigheden aangeleerd om pesten te stoppen.
- In les 6 komen uiteindelijk alle rollen aanbod in een toneelstukje, die leerlingen met elkaar gaan spelen en wordt het nieuwe gedrag vastgesteld: bij ons wordt niet gepest.

Hanteren van de "goed gedaan cultuur"

Leerlingen en leerkrachten zorgen in samenwerking met elkaar voor de bewaking van een goed pedagogisch klimaat binnen de groep, waarbij de nadruk gelegd wordt op "goed gedaan" en het geven van complimentjes.

Door het geven van complimentjes aan gewenst gedrag binnen de groep, wordt het gedrag van de leerling versterkt en wordt de leerling uitgedaagd, om hetzelfde gedrag nog eens te vertonen.

Deze goed gedaan cultuur geeft de leerlingen binnen de groep zekerheid, duidelijkheid, zelfvertrouwen en veiligheid.

Hanteren van dagevaluatie

Leerlingen sluiten elke schooldag af met een dagevaluatie van vijf tot tien minuten, waarin leerlingen een compliment kunnen geven over de dag, laten weten wat ze heel naar of vervelend vonden en voorstellen kunnen geven voor de volgende dag.

3.3 Maatregelen op individueel niveau

De maatregelen op individueel niveau zijn gericht op het voeren van gesprekken met de gepeste leerling, de pester en met de ouders van de betrokken leerlingen.

Het voeren van een begeleidende gesprek met de gepeste leerling

De gesprekken zijn in eerste instantie bedoeld om de leerling die gepest wordt de ruimte te geven om zijn gevoelens te uiten en hem gerust te stellen en te vertellen dat er alles aan gaan wordt, om het pesten te doen stoppen. De gesprekken zijn tevens een aanzet om na te gaan wat er aan de situatie gedaan kan worden. De gesprekken duren ongeveer 20 minuten, zo nodig kunnen er vervolgesprekken plaatsvinden.

De gesprekken hebben de volgende opbouw:

- Introductie:
  - Laat de leerling vertellen wat er gebeurd is en vraag hoe hij/zij zich voelt. Stel hem/haar gerust, dat je samen bent om een oplossing te zoeken en verzeker de leerling, dat je er alles aan zult doen om pesten te stoppen.
  - Benader de leerling niet als een probleemgeval.
  - Stel hem/haar gerust dat er ook een gesprek met de pester wordt gevoerd. Vertel de gepeste leerling dat zijn naam niet genoemd zal worden in dat gesprek.
  - Spreek met de leerling af naar wie hij/zij toe kan stappen (klasgenoten) en dat hij/zij het direct aan de leerkracht vertelt, wanneer hij/zij weer gepest wordt.

- Oriëntatie op het probleem:
  - Probeer te achterhalen of de leerling nog meer dingen heeft meegemaakt die niet bekend zijn.
  - Probeer te achterhalen of de leerling zich afzondert en angst heeft om naar school te gaan.
  - Probeer te achterhalen wat de leerling probeert te doen om pesten te stoppen.

Alternatieven:

De leerkracht kan een aantal alternatieve gedragswijzen bespreken, over hoe de leerling op het pesten kan reageren.

Alternatieve gedragswijzen die de leerkracht kan bespreken zijn:

1. Niet reageren

Het nadeel van niet reageren, kan zijn dat pesten in eerste instantie toeneemt. Het is daarom geen optie wanneer er sprake is van fysieke vormen van pesten of materiële schade. Wanneer de leerling wordt uitgescholden of uitgelachen kan niet reageren soms een goede strategie zijn.

2. Actief vermijden

Onder actief vermijden wordt verstaan, iets doen zodat pesten niet zal plaatsvinden of toenemen. Het nadeel hiervan is, dat het kan betekenen dat de leerling iets gaat doen om de pester gunstig te stemmen. Deze omkoopstrategie leidt vaak tot erger. De leerling kan wel proberen uit de buurt te blijven van de pester.

3. Passief vermijden

Hieronder wordt verstaan, het nalaten iets te doen, zodat er ook niet gepest zal worden. Het nadeel van deze strategie kan zijn dat de leerling steeds meer situaties gaat vermijden om niet gepest te worden en daardoor geïsoleerd raakt.

4. Agressief reageren

Agressief reageren is een strategie die weinig kans heeft op succes. De pester is vaak fysiek sterker dan de leerling die gepest wordt, waardoor deze nooit tegen de pester op kan.

5. Assertief reageren

Assertief reageren is een goede strategie, alleen hebben leerlingen die gepest worden hier juist vaak moeite mee. De leerkracht en de leerling kunnen samen zoeken naar een oplossing om de leerling assertief gedrag te leren.

- Afspraken maken:
  - Het is goed om de voorstellen en afspraken die gemaakt zijn op te schrijven. Ook kan een datum worden afgesproken voor een volgend gesprek, waarin nagegaan zal worden of pesten verminderd is.
- Afsluiting:
  - Sluit het gesprek positief af en laat merken dat er vertrouwen is in de leerling.

Het voeren van een begeleidende gesprek met de leerling die pest

De gesprekken zijn bedoeld om duidelijk te maken dat pesten niet is toegestaan en dat de leerling moet stoppen met pesten. Wanneer er meerdere leerlingen betrokken zijn bij pesten, is het het beste om met elk van deze leerlingen afzonderlijk een gesprek te voeren. Deze gesprekken dienen zo snel mogelijk achter elkaar gehouden te worden, zodat de leerlingen de kans niet krijgen om te overleggen over wat zij zullen zeggen. Eventueel kan, nadat alle leerlingen die pesten afzonderlijk een gesprek hebben gehad, een samenvattend gesprek gehouden worden met alle leerlingen die pesten. De gesprekken duren ongeveer 10 tot 15 minuten.

De gesprekken hebben de volgende opbouw:

- Introductie:
  - Maak het doel van het gesprek duidelijk, geef aan dat de leerling pest.
  - Vermijd bestraffende opmerkingen.
  - Het kan zijn dat de leerling weerstand biedt, om over zijn gedrag te praten. De leerling kan er dan aan herinnerd worden, dat het de bedoeling is dat iedere leerling zich goed voelt op school.
- Orientatie op het probleem:
  - Ga nader op de feiten in, vraag of de leerling wil vertellen wat er gebeurd is.
  - Het is niet (altijd) nodig om de naam van het gepeste kind te noemen.
  - Pesters kunnen hun gedrag proberen te rechtvaardigen door uit te halen naar de leerling dat gepest wordt. Let hierop het gaat echter om het gedrag van de pester!
  - Het is mogelijk dat de pester met een probleem komt. Toon dan begrip en spreek af dat daar later aandacht aan wordt besteed en dat eerst het pesten wordt aangepakt.
  - Probeer duidelijk te krijgen op welke manier de leerling bij het pesten betrokken was.
- Herstellen:
  - Herinner de leerling aan de afspraken die binnen de school gelden.
  - De leerling zal het gedane onrecht moeten herstellen. Dit kan onder andere door de leerling de materiele schade te laten vergoeden of door de leerling opdrachten te laten uitvoeren die zijn pro-sociale gedrag doet vergroten. Eventueel kan er met de ouders worden overlegd.
- Afspraken maken:

- Er wordt een contract gemaakt met de pester(s) waarin de afspraken schriftelijk worden vastgelegd. In het contract staat concreet omschreven om welke gedrag het gaat, voor welke vorm van herstel er werd gekozen, wanneer het herstel moet worden uitgevoerd, wanneer daarover feedback wordt uitgebracht en de evaluatie van de naleving. Zie ook het voorbeeld.
- Het contract wordt ondertekend door de pester, de leerkracht en de ouders (ter kennisname)

Voorbeeld herstelcontract:

HERSTELCONTRACT BIJ PESTEN (groep 7-8)

Omdat.....
 (Omschrijf het incident en meer specifiek de rol van de pester in het gebeuren)
 zal.....(naam van de pester)
 van..... tot.....(tijdsduur)
 tot herstel van de situatie het volgende doen:

.....
 .....

Op.....(datum) om.....(uur) wordt nagegaan door.....(naam leerkracht)
 of .....(naam van de pester) zich heeft gehouden aan de gemaakte afspraken.

Datum:.....

Voor akkoord:

Voor akkoord:

Handtekening van de leerling

Handtekening leerkracht

Ter kennisneming:

Handtekening van de ouders/verzorgers

Oordeel over uitvoering van het contract:

goed uitgevoerd

niet uitgevoerd

Datum:.....

Als de leerling zich niet heeft gehouden aan het contract of weer blijkt te pesten, worden de afspraken eenmaal opnieuw gemaakt. Als dat ook niets oplevert, worden de ouders van de leerling nogmaals op school uitgenodigd. Met de ouders wordt nagegaan of alle stappen van het stappenplan tot punt 7 gehanteerd zijn. De leerkracht wijst de ouders er dan op dat de er bij aanhoudend pestgedrag doorverwijzen wordt naar deskundige hulp (punt 8).

Het voeren van gesprekken met ouders van de betrokken leerlingen

- In principe is het altijd in het belang van de leerling dat zijn ouders/verzorgers van het pesten op de hoogte worden gesteld en worden uitgenodigd voor een gesprek.
- De gesprekken met de ouders/verzorgers worden altijd gevoerd door de leerkrachten van de betreffende leerling en zonodig samen met de intern begeleider.

Tips voor gesprekken met ouders:

- Bedenk van tevoren hoe de ouders/verzorgers kunnen reageren (bijvoorbeeld boos, teleurgesteld, verontwaardigd, verdrietig, onverschillig, begripvol) en hoe u als leerkracht daarop kunt reageren.
- Ga niet in discussie met de ouders.
- Benadruk dat pesten op school niet toegestaan is en dat er alles aangedaan zal worden om pesten te stoppen.
- Benadruk dat samenwerking tussen school en de ouders in het belang is van de leerling.

Tot slot

Met dit anti-pestbeleid willen alle betrokken van de Fatimaschool laten zien dat:

- Alle leerlingen zich in hun basisschoolperiode veilig mogen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Door regels en afspraken zichtbaar te maken, bestaat de mogelijkheid dat kinderen en volwassenen, als er zich een ongewenste situatie voordoet, elkaar aan kunnen spreken op deze regels en afspraken.
- Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle leerlingen in de gelegenheid, om met veel plezier naar school te gaan.

Dit anti-pestbeleid wordt onderschreven door de directie, de leerkrachten, het management team en de medezeggenschapsraad.

Bronnenvermelding:

Reader:

Klungers, T. (2005). Van pesten naar een wijgevoel: iedereen heeft recht op een respectvolle behandeling. Weesp: Posicom.

Handleiding:

Ruiter, M., Beek, J., & Ruiter, S. (2005). Het Prima Pakket. Handleiding voor de invoering van het PRIMA Antipestprogramma op school.

Brochure:

Pesten op school: hoe ga je er mee om? (2005).

Internetsites:

www.pestweb.nl

www.pestten.net